

Virasto pudottaa pommin

28.9.2023

Joskus ennenkin on tullut tehtyä kirjoituksen ammatillisesta asiasisällöstä kulttuurisia mielleyhtymiä, kun ajankohtainen elokuvajulkaisu sattui sopimaan teemaan. Musiikkimaailmaa en ole täydellisen epämusikaalisena koskaan seurannut, mutta toki silloin tällöin on tarttunut mieleen jotain tuollakin alalla pinnalla ollutta. Teinivuosina tuli joskus asiaa syvemmin pohtimatta naureskeltua Popedan ”Maailmankaikkeuden suvijenkan” absurdille sanoitukselle, jossa muun muassa valtionpäämies päätyy pommittajaksi. Satunnaisen takautuva Maaseudun tulevaisuuden uutisotsikoiden selailu taannoin johti samankaltaisiin ajatuksiin. Tällä kertaa pommia ei kuitenkaan heittänyt presidentti vaan Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen EFSA. Silmille räjähtäessään pommi voisi pahimmillaan tehdä selvää suomalaisesta siipikarjanlihantuotannosta.

Raportti muiden joukossa?

EFSA:n Farm to Fork -strategian taustatöissä on kartoitettu eläinten hyvinvointilainsäädännön uudistamista. Tämä ei kuulosta kovin erityiseltä, ja Suomessahan tällaisissa asioissa on oltu vastuullisia jo vuosikymmenten ajan, ajattelisi tästä äkkiä. Asian ei siis luulisi aiheuttavan suurempia huolenaiheita, jos edes toimenpiteitä. Euroopan unionin virastolle uskolliseen tyyliin yli 200-sivuiseksi paisutettu raportti nosti kuitenkin tarkemmalla lukemisella esiin yksityiskohtia, joista on Suomessa herännyt huolestunutta keskustelua. Täkäläisten toimijoiden mielestä tuotantomme erityispiirteille ei ole osoitettu raportissa ymmärrystä. Mutta mitä ne meidän erityispiirteemme sitten ovat – mieleen tulevat helposti vain pohjoisten olosuhteiden tuomat kustannukset, huolellisuus hygieniassa ja tautivapaus, lääkkeiden vähäinen tai olematon käyttö ja kaikkinainen vastuullisuus ja läpinäkyvyys, joista on paljon saatu hyvää kuulla?

Suomalaiset erityispiirteet ja erivapaudet

Suomalaisessa eläinsuojelulainsäädännössä on erikoisia yksityiskohtia broilerien kasvatustiheyteen ja terveyteen liittyen. Yleensä eläinsuojelulaki on aika lailla yleisluonteinen, ja vasta asetuksissa annetaan sitten tarkempia yksityiskohtia eri eläinlajien tuotantoympäristövaatimusten suhteen. Eläinsuojelulain pykälä 26c kuitenkin luettelee yksityiskohtaisia lukemia kasvatustiheydestä kilogrammoina neliömetriä kohti kussakin tapauksessa, ja siitä, mitä on tehtävä, jotta tiheys voi olla korkeammissa lukemissa (välillä 39 – 42 kg/m^2). Tämä johtuu siitä, että suomalainen broilerituotanto pyörii itse asiassa eurooppalaisittain poikkeuksen varassa. Juuri siksi, että lintujen terveystilanne – mitattuna esimerkiksi jalkapohjien kunnolla ja kuolleisuuden vähäisyydellä – on meillä niin hyvä, voimme noudattaa korkeampaa kasvatustiheyttä kuin pääsääntö sallisi.

Yhtenä taustatekijänä tälle onnistumiselle on pidetty turpeen käyttöä broilerien kuivikkeena, mikä tosin on alan itsensä aiheuttamattomista toimintaympäristön muutoksista johtuen vaakalaudalla tulevaisuudessa. Turpeen antibakteeriset ominaisuudet ja hyvä ammoniakin sidonta luontaisen happamuuden vuoksi ovat edesauttaneet tilannetta, jossa eläinten terveys on hyvä eikä esimerkiksi jalkapohjaongelmia juurikaan esiinny. Erotuksena moniaalla muualla toteutettaviin käytäntöihin meillä siipikarjarakennukset pidetään lähes hermeettisesti suljettuina, ja koko parven kasvatus tapahtuu alusta loppuun yhtenäisenä sen sijaan, että kanalasta harvennettaisiin lintuja useaan otteeseen. Meikäläisittäin keruu- ja lastauskaluston ja -henkilöstön tuominen kanalaan useaan otteeseen kasvatuserän aikana olisi hygienian ja tautisuojauksen näkökulmasta kauhistus. Kun kustannukset suomalaisessa tuotannossa kuitenkin ovat jo rehun ja energian tarpeen ja hintojen puolesta alun perin korkeammat, on kasvatustiheyden noston mahdollistamaa pudotusta tuotannon kiinteissä kustannuksissa pidetty merkittävänä mahdollistajana kannattavuudelle.

EFSA:n suositukset suomalaisen broilerituotannon kannalta – terveys ja tautivapaus pesuveden mukana?

Sinänsä eläinten hyvinvoinnista huolehtimisessa ollaan luonnollisesti hyvällä tarkoituksella liikkeellä. Ei voine kiistää sitä, että pudottamalla kasvatustiheyttä riski monille hyvinvointiongelmille teoriassa pienenee. Tämä on kuitenkin periaatteellinen ikuisuusongelma: johonkin on vedettävä raja kustannukselle, joka riskin alenemisesta aiheutuu. Samalla logiikalla nopeusrajoituksiakaan ei pudoteta kaikkialla kävelyvauhtiin, vaikka onkin selvää, että onnettomuusriski alenisi aina nopeuden alentuessa niin kauan kunnes nopeus olisi nollassa. EFSA:n suositus kasvatustiheydelle olisi 11 kg/ m^2, mikä on aiempaan verrattuna alle kolmanneksen ja tarkoittaisi siis 70 %:n menetystä potentiaalissa saada tuotannolla katetta kiinteille kustannuksille. EFSA on katsonut, että jalkapohjaterveys olisi aina kategorisesti huonompi korkeammalla eläintiheydellä, mikä ei liene perusteltua edellä mainittujen syiden nojalla. Meillä jalkapohjapisteiden seuranta on kuitenkin ollut rutiininomaisena käytäntönä jatkuvasti, eikä ongelmia voi sanoa tavanomaiseksi tilanteeksi, vaan päinvastoin mahdolliset pisteiden nousut ovat poikkeuksia ja teurastamojen mukaan aiheuttaneet heti toimenpiteitä.

Toinen kummallisuus raportissa liittyy kaiken siipikarjan ulkoilumahdollisuuden järjestämiseen. Suomessa on

kohtuullisen korkea luomutuotannon osuus kananmunantuotannosta, ja luomutuotantoon liittyy tämä ulkoilumahdollisuus – tosin vuodenaika huomioituna ja lisäksihän lintuinfluenssan torjuntaan liittyvät määräykset ovat tänäkin kesänä pitäneet lintujen ulkoilut paljolti katkolla. Broilerien tapauksessa, kun pienten poikasten hyvinvoinnin edellyttämä lämpötila rakennuksessa on alimmillaankin kasvatuksen loppuvaiheessa parikymmentä astetta ja alkuvaiheessa reilusti yli 30 astetta, tuntuu ulkoilumahdollisuus meikäläisissä oloissa kaukaa haetulta ajatukselta. Vaikka se jossain pienessä määrin olisi toteutettavissakin, nousisivat kustannukset helposti kohtuuttomiksi. Sitä paitsi vaikka katettu ulkotarha katsotaan riittäväksi suojaksi muuttavien luonnonlintujen mahdollisesti levittämältä lintuinfluenssalta, olisivat jyrsijöille ja hyönteisille avoimet ulkoiluluukut ja verkkotarhat muuten valtava takaisku sille, miten tautisuojaus on suomalaisessa lihasiipikarjatuotannossa totuttu järjestämään, ja mistä on oltu perustellusti ylpeitä kansainvälisellä tasolla. Tällä ylpeydellä on voitu myös puolustautua Euroopan ulkopuolelta tuotavan ruoan kanssa kilpailussa. Toivoa sopii, ettei Euroopan Unioni tee klassista virhettä ja ammu itseään jalkaan kurittaessaan vastuullisimmin asiat hoitanutta omaa tuotantoaan unionin ulkopuolisen tuonnin lisääntymisen hyväksi.

Samu Palander
kotieläintuotannon yliopettaja
SeAMK